

Oxf. 963(947.12)

Izvleček:

GAŠPERŠIČ, F., – WINKLER, I.:

PRISPEVEK K METODOLOGIJI DOLGOROČNEGA PLANIRANJA V GOZDARSTVU

Študija je prispevek k razčlenitvi dolgoročnih planskih dokumentov za področje gozdarstva. Podrobneje razčlenjuje zlasti pristop in analizo dolgoročnih razvojnih možnosti gospodarjenja z gozdovi kot strokovne podlage za pripravo dolgoročnega plana.

Abstract:

GAŠPERŠIČ, F., – WINKLER, I.:

**CONTRIBUTION TO THE METHODOLOGY OF LONG-TERM PLANNING
IN FORESTRY**

The study is a contribution to the analysis of long-term planning documents in the field of forestry. It deals in detail especially with the approach of and the contents of the analysis of long-term development possibilities of forest management as a professional basis for preparation of a long-term plan.

*dr. Franc Gašperšič, dipl. ing. gozd.,
izredni profesor
Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo
61000 Ljubljana, Večna pot 83*

*dr. Iztok Winkler, dipl. ing. gozd.,
redni profesor
Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo
61000 Ljubljana, Večna pot 83*

Študija je izdelana v okviru raziskovalne naloge Dolgoročni program razvoja pri gospodarjenju z gozdovi v Sloveniji, ki jo financira Posebna raziskovalna skupnost za gozdarstvo, lesarstvo, papir in grafiko.

I. UVOD

Gozdovi so v Sloveniji najpomembnejši obnovljiv naravni surovinski vir, s številnimi splošno koristnimi funkcijami pa so tudi izredno pomemben infrastrukturni dejavnik.

Zaradi tega so gozdovi v ustavi opredeljeni kot dobrina splošnega pomena, nekatere dejavnosti gospodarjenja z gozdovi pa z zakonom kot dejavnosti posebnega družbenega interesa. Za gospodarjenje z gozdovi, ki je značilno po izrazito dolgoročnem proizvodnem procesu in celi vrsti specifičnosti, je dolgoročno planiranje nujnost.

Brez dolgoročne razvojne perspektive je v gozdarstvu nemogoče zanesljivo in kakovostno oblikovati ukrepe razvojne politike za posamezno srednjeročno obdobje.

Pri izdelavi dolgoročnega plana razvoja gospodarjenja z gozdovi do leta 2000 moramo upoštevati, da bo to obdobje stabilizacije našega gospodarstva z odločilnim opiranjem na lastne sile in lastne materialne možnosti. Dobra dolgoročna razvojna orientacija je izrednega pomena tudi za kakovostno pripravo srednjeročnega plana za obdobje 1986–1990.

Razvojni program za gospodarjenje z gozdovi do leta 2000 mora temeljiti tudi na izkušnjah in rezultatih bogatega razvoja v celotnem povojnem obdobju, hkrati pa mora smelo nakazati prihodnost in aktivnosti, ki bodo potrebne za še hitrejši razvoj gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.

Potrebujemo *kvalitetne nove generatorje* za pospešen razvoj v prihodnosti. Osnovna naloga pri pripravi dolgoročnega razvojnega plana bi morala biti prav raziskava kvalitetnih razvojnih dejavnikov za pospešen razvoj gospodarjenja z gozdovi v stabilizacijskem obdobju.

Razvojna prodornost, pogum in odločnost pri spreminjanju sedanjih razmer in utiranju poti prihodnjemu razvoju so izredno odvisni od uspešno zastavljenih razvojnih strategij.

V vsebinskem pogledu moramo pri izdelavi dolgoročnega plana gospodarjenja z gozdovi uveljaviti naslednja načela in izhodišča:

- Izhajati moramo iz tesne vzajemne povezanosti in soodvisnosti razvoja gospodarjenja z gozdovi in splošnega družbenoekonomskega, socialnega, prostorskega in drugega razvoja.
- Razvoj gospodarjenja z gozdovi močno nasloniti na kvalitetne dejavnike. Ustvarjalna sposobnost dela in znanje morata postati ključni dejavnik za pospešen razvoj gospodarjenja z gozdovi.
- Zlasti razvoj gospodarjenja z zasebnimi gozdovi mora temeljito upoštevati procese, ki spremljajo tako imenovano demografsko deagrarizacijo in družbeno preobrazbo vasi. Pri razvoju gospodarjenja z zasebnimi gozdovi zelo zaostajamo in ne izkoriščamo možnosti, ki jih dajejo ti procesi za družbeno organizirano proizvodnjo (preobrazbo proizvodnih odnosov v zasebnem sektorju).

- V različnih družbenih dokumentih poudarjamo, da mora prihodnji razvoj sloneti na drugačnem odnosu do primarnih virov, še posebej do obnovljivih primarnih virov in kvalitete življenjskega okolja. Z družbenim razvojem postajajo vezi med družbo in naravo (prostorom) vedno bolj intenzivne in vsestranske. Razvoj gospodarjenja z gozdovi je treba zasnovati na doslednem uveljavljanju načela večnamenske vloge gozdov (trajnost vseh funkcij gozdov). Gospodarjenje z gozdovi mora zagotoviti povečano proizvodnjo lesa in bioekološko stabilnost v prostoru kot nepogrešljiv element za celovit in skladen gozdarski in družbeni razvoj.
- Do leta 2000 je treba napraviti odločen korak v razvoju koncepta intenzivnega gospodarjenja z gozdovi. V deželi, kakršna je Slovenija, mora biti intenzivnost gospodarjenja z gozdovi *trajen razvojni imperativ*. Večnamenskost gozdov lahko korektno uveljavimo le s konceptom intenzivnega gospodarjenja z gozdovi.
- Znotraj posameznih gozdnogospodarskih območij so velike razlike v splošnodružbenih in gozdnogospodarskih pogojih in možnostih za prihodnji razvoj, zato je treba pri oblikovanju dolgoročnega programa razvoja uveljaviti načelo selektivnosti in diferenciran pristop (s cilji in razvojnimi strategijami ustrezno diferencirati gospodarjenje). To je zlasti nujno za zelo heterogene razmere pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi.

Izdelava dolgoročnega plana razvoja je kreativni proces, ki ga ni mogoče predpisati v obliki navodil, tembolj, ker so splošno družbene in gozdnogospodarske razmere in zato tudi cilji na poti dolgoročnega razvoja med posameznimi gozdnogospodarskimi območji zelo različne. Pričujejočo metodologijo je treba razumeti le kot skromen pripomoček uvažanja v miselni proces, ne pa kot recept, na katerega bi enostavno šablonsko odgovarjali.

Izdelava dolgoročnih planskih dokumentov je izrazito interdisciplinarno delo, v katero se morajo teamsko vključiti vsi, ki dobro poznajo razvojno problematiko v gozdnogospodarskih območjih.

II. ZAKONSKE USMERITVE ZA DOLGOROČNO PLANIRANJE

Dolgoročne plane sprejemamo za spoznavanje dolgoročnejših možnosti za družbenoekonomski razvoj. Dolgoročni plan določa splošno orientacijo za razvoj gospodarstva in družbe, dolgoročne cilje in smeri tega razvoja, spremembe v strukturi proizvodjalnih sil družbe in razvoj samoupravnih socialističnih produkcijskih odnosov, ki jih je treba uresničiti v obdobju, za katerega se sprejema dolgoročni plan.

Dolgoročni plan sprejemamo za obdobje desetih in več let ter je izhodiščna podlaga in splošna orientacija za določanje srednjeročnih planov in za obnašanje vseh nosilcev družbenega planiranja.

Dolgoročni plan je torej bolj „splošna orientacija razvoja družbe in njenih proizvodjalnih sil, kakor pa precizno določen akcijski program“ (2). Zato je poglavitna naloga v procesu dolgoročnega planiranja oblikovanje dolgoročnih ciljev in razvojnih strategij. Le z dobro opredeljenimi cilji in strategijami razvoja je mogoče uveljaviti aktiven (ofenziven) odnos do prihodnosti. Aktiven odnos do prihodnosti pomeni zavestno vnaprejšnjo pripravljenost za premagovanje nasprotij, protislovij, konfliktov in ovir na poti razvoja. Aktivnega (lahko

tudi revolucionarnega) odnosa v razvojni politiki ne more biti brez jasnih ciljev in razvojnih strategij. Naši dosedanja programi so bili ravno tu zelo pomanjkljivi in so zato imeli več ali manj le značaj pasivnih in parcialnih prognoz, ki so slabo motivirale in mobilizirale prihodnji razvoj. Pri gospodarjenju z gozdovi gre za usmerjanje (planiranje) cele vrste kvalitativnih procesov. Prihodnosti na dinamičnih področjih ni mogoče kreirati na podlagi togo in ozko vnaprej postavljenih ciljev. Življenje zahteva nenehno prilagajanje z ukrepi in cilji novo nastalim situacijam. Planiranje moramo sprejeti kot proces nenehnega prilagajanja na nepredvidljive spremembe iz okolja — gre torej za fleksibilno usmerjanje procesov. Temeljni namen dolgoročnega razvojnega plana (razvojnega politike) mora biti stalno motiviranje in stimuliranje kvalitativnih razvojnih dejavnikov in s tem mobilizacija delovnih kolektivov, da bi razvoj gospodarjenja z gozdovi šel v zaželeno smer.

Iz navedenih značilnosti dolgoročnega plana izhaja tudi opredelitev, da ni potrebno, da bi bil dolgoročni plan neposredno obvezen, razen kot določena skupna dolgoročna politika. „Obveznosti, ki jih je treba podpisati, se nanašajo dejansko na srednjeročni plan in po njem na letni plan, ne pa na dolgoročni plan. V nasprotnem primeru bi namreč stopali v preveč riskantno prakso. Razglašati dolgoročno razvojno orientacijo za obvezno, bi pomenilo vnaprej sprejeti vse subjektivne omejenosti znanja in sposobnosti ljudi glede predvidevanja bodočega družbenega razvoja. Napake te vrste pa se nizogibno izražajo toliko bolj, če se plani nanašajo na daljše časovno obdobje. Prav zato mora biti v dolgoročnem družbenem planu obvezna samo *skupna politika* oziroma skupna orientacija razvoja družbe, ki jo bodo upoštevali vsi nosilci planiranja, ne pa tudi tisti elementi tega plana, ki utegnejo biti močno odvisni *od sprememb v času*. Zato praviloma ni potrebno, da bi iz teh planov izhajale konkretne materialne obveznosti, razen izjemoma, kadar to terjata sama narava določenih dolgoročnih projektov. Ti plani imajo potemtakem bolj *programski značaj*“ (2).

Pripravljanje in sprejemanje dolgoročnih planov je obvezno za samoupravne interesne skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega pomena ter za družbenopolitične skupnosti. Skupščina družbenopolitične skupnosti pa lahko obveznost dolgoročnega planiranja s predpisom razširi tudi na druge nosilce planiranja. Dolgoročne plane morajo torej pripraviti in sprejeti tudi samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo gozdnogospodarskih območij in SR Slovenije.

Postopek pripravljanja in sprejemanja dolgoročnega plana je smiselno enak postopku pri pripravljanju in sprejemanju srednjeročnih planov. Podrobneje pa je postopek določen z odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti o pripravi dolgoročnega plana (9).

III. PLANSKI DOKUMENTI TER STROKOVNE IN DRUGE PODLAGE ZA PRIPRAVO PLANA

Dolgoročno planiranje vključuje naslednje faze:

- organizacijsko-pripravljalna dela, ki zajemajo sprejem sklepa o pripravi dolgoročnega plana ter pripravo in sprejem delovnega programa;
- priprava strokovnih in drugih podlag;
- priprava analize dolgoročnih razvojnih možnosti;
- priprava predloga in sprejem smernic za pripravo dolgoročnega plana;
- priprava in sprejem dolgoročnega plana (v dveh fazah — osnutek in predlog).

Dolgoročni plan mora temeljiti med drugim tudi na strokovnih in drugih podlagah. Zlasti je pomembno, da se v dolgoročno planiranje v vseh fazah vključuje tudi znanost, tako da vsi planski dokumenti temeljijo in izhajajo iz izsledkov organizirane raziskovalne dejavnosti. Naša dolžnost in pravica je, da načrtujemo svoj razvoj na podlagi dosežkov raziskovalnega dela in na njih temelječih razvojnih možnostih.

Za pripravo dolgoročnih planskih dokumentov bomo uporabili izsledke že opravljenih raziskav, deloma pa bomo za potrebe dolgoročnega planiranja usmerili tudi nove raziskave. Z raziskovalnimi nalogami pa bomo kasneje tudi tekoče spremljali celotna razvoja na gibanja – globalno in po posameznih dejavnostih.

Za pripravo dolgoročnih planskih dokumentov so zelo pomembna strokovna podlaga tudi območni gozdnogospodarski načrti.

A. ANALIZA DOLGOROČNIH RAZVOJNIH MOŽNOSTI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti je strokovna podlaga za pripravo dolgoročnega plana. Biti mora strokovno avtonomna, upoštevati pa mora tudi ugotovitve iz najrazličnejšega strokovnega in raziskovalnega gradiva. Pri izdelavi analize dolgoročnih razvojnih možnosti je treba upoštevati tudi naslednja osnovna metodološka načela:

- Pri analizi izhajamo iz realne presoje zakonitosti in možnosti prihodnjega razvoja in na tej podlagi vsebinsko opredelimo cilje in strategije za aktivno in ustvarjalno oblikovanje prihodnjega gospodarjenja z gozdovi.
- Posamezne dejavnike in razvojne procese je treba obravnavati v njihovi dialektični povezanosti in soodvisnosti. S takim pristopom je možno identificirati dejavnike, ki stimulirajo (pospešujejo) razvoj in tiste, ki razvoj zavirajo tako v okviru gozdnega gospodarstva kot v njegovem družbenem okolju. Ločiti moramo tisto, kar je kratkotrajno in morda slučajno od tistega, kar je bistveno in se dogaja po nekih zakonitostih. S takim pristopom bo možno spoznati, kakšne so naše možnosti vplivanja na razvoj in katere ukrepe imamo na razpolago.
- Analiza mora biti osredotočena predvsem na osrednja dolgoročna razvojna vprašanja, ki bodo odločilno opredeljevala dolgoročni razvoj gospodarjenja z gozdovi.
- Analiza mora temeljiti na integralnem pristopu, ki upošteva vse relevantne dejavnosti gozdarstva. Upoštevati mora tudi vzajemno povezanost razvoja gospodarjenja z gozdovi in splošnega družbenoekonomskega razvoja.
- Analiza mora opredeliti možne variante razvoja, možnosti in omejitve za njihovo realizacijo ter predvidene učinke in posledice različnih variant (vrednotenja variant).
- Dolgoročno planiranje je treba pojmovati kot proces. Dolgoročno planiranje je kontinuirana aktivnost, ki stalno spremlja in analizira spreminjajoče se okoliščine, pomembne za dolgoročni razvoj.
- Za potrebe dolgoročnega planiranja je treba opredeliti temeljne kazalce, ki jih je treba spremljati in ki omogočajo kvalitetno analizo dolgoročnih možnosti in spremljanje uresničevanja dolgoročnega plana.

V analizi dolgoročnih razvojnih možnosti je treba obravnavati predvsem;

- zahteve (potrebe) in pogoje (možnosti, prednosti) za dolgoročni razvoj gospodarjenja z gozdovi z vidika dolgoročnih usmeritev celotnega družbenoekonomskega razvoja;

- dosedani razvoj in doseženo stanje pri gospodarjenju z gozdovi v območju s prikazom temeljnih potencialnih razvojnih možnosti (pospeševalnih dejavnikov razvoja) in opredelitvijo ključnih problemov, relevantnih z dolgoročnega vidika;
- cilje in omejitve dolgoročnega razvoja gospodarjenja z gozdovi;
- variante možnega dolgoročnega razvoja in ukrepe za njihovo realizacijo ter predvidene učinke oziroma posledice posameznih variant;
- zasnovo izhodišč in usmeritev za pripravo smernic za dolgoročni plan.

Dispozicija analize dolgoročnih razvojnih možnosti gospodarjenja z gozdovi:

1. ANALIZA STANJA IN DOSEDANJEGA RAZVOJA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI
 - 1.0 Prikaz razvoja v gozdnogospodarskem območju
 - 1.1 Doseženo stanje gozdnih fondov (naravni pogoji za gospodarjenje z gozdovi)
 - 1.2 Gozdnogospodarske razmere in pogoji
 - 1.2.1 Odprtost gozdov
 - 1.2.2 Dosežena stopnja razvoja tehnike in tehnologije
 - 1.2.3 Funkcionalnost celotne organizacijske strukture gospodarjenja z gozdovi
 - 1.2.4 Ekonomski vidiki gospodarjenja z gozdovi v območju
2. DRUŽBENOEKONOMSKE PREDPOSTAVKE RAZVOJA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V OBMOČJU
 - 2.0 Potrebe po lesu
 - 2.1 Potrebe po splošno koristnih funkcijah gozdov
 - 2.2. Položaj gozda v prostoru
 - 2.3. Širše družbenoekonomske spremembe in posledice za gospodarjenje z gozdovi v območju
3. DOLGOROČNI CILJI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V OBMOČJU
4. SMERI RAZVOJA (STRATEGIJE) GOSPODARJENJA Z GOZDOVI PO POSAMEZNIH DEJAVNOSTIH
 - 4.0 Dolgoročna orientacija za razvoj gozdnih fondov in gojenja gozdov
 - 4.1 Dolgoročna orientacija pri razvoju tehnologije in humanizacije gozdnega dela
 - 4.2 Dolgoročna orientacija pri gradnji prometnic
 - 4.3 Razvoj gospodarjenja z zasebnimi gozdovi
 - 4.4 Dolgoročna orientacija za vrednostni obseg vlaganj v gozdove
 - 4.5 Razvoj družbenoekonomskih odnosov, samoupravne organiziranosti in celotne organizacijske strukture
 - 4.5.0 Razvoj družbenoekonomskih odnosov
 - 4.5.1 Razvoj samoupravne organiziranosti in funkcionalne organizacijske strukture pri gospodarjenju z gozdovi
 - 4.5.2 Graditev informacijskega sistema
 - 4.5.3 Oblikovanje dolgoročne kadrovske politike
 - 4.6 Raziskovalno delo kot sestavni del dolgoročne orientacije
 - 4.7 Orientacija za usklajevanje odnosov z drugimi uporabniki gozdnega prostora (odnos gozd – divjad)
- 4.8. Orientacija za reševanje nekaterih specifičnih problemov slovenskih gozdov

1. ANALIZA STANJA IN DOSEDANJEGA RAZVOJA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Omejena je na okviren prikaz le tistih proizvodnih dejavnikov in njihovih značilnosti, ki so ključnega pomena za dolgoročni razvoj pri gospodarjenju z gozdovi.

1.0 Prikaz razvoja v gozdnogospodarskem območju

V jedrnati obliki prikazati le tiste temeljne elemente povojnega razvoja gospodarjenja z gozdovi v območju, ki nam bodo v procesu sinteze lahko pomagali pri oblikovanju rešitev za hitrejši in učinkovitejši prihodnji razvoj (zgodovinska perspektiva, ali nasvet preteklosti za prihodnost).

1.1. Doseženo stanje gozdnih fondov (naravni pogoji za gospodarjenje z gozdovi)

1.1.1 Površine gozdov v gozdnogospodarskem območju po nadmorskih višinah in nagibih terena

1.1.2 Površine gozdov po temeljnih skupinah gozdnih združb. Ocena proizvodne zmogljivosti gozdnih rastišč

1.1.3 Površine kmetijskih zemljišč v območju v opuščanju in zaraščanju z gozdom

1.1.4 Površine gozdov v območju po družbenogospodarskih kategorijah in vrstah obratovanja

1.1.5 Gozdnogojitveno stanje v območju:

- groba ocena stopnje izkoriščenosti gozdnih rastišč;
- površine gozdov po razvojnih fazah (uravnovešenost razmerja razvojnih faz z vidika trajnosti);
- groba ocena vrednostnih zasnov sestojev;
- lesne zaloge in prirastek sestojev.

Opredelitev gozdnogospodarskih problemov zatečenega stanja gozdov v območju.

1.2 Gozdnogospodarske razmere in pogoji

1.2.1 Odprtost gozdov v območju

1.2.2 Dosežena stopnja razvoja tehnike in tehnologije

Ocena dosedanje tehnične opremljenosti, tehnologije in organizacije dela pri gospodarjenju z gozdovi.

1.2.3 Funkcionalnost celotne organizacijske strukture gospodarjenja z gozdovi

Z analizo zajeti zlasti naslednja področja:

- funkcionalnost samoupravne organiziranosti gospodarjenja z gozdovi v območju;
- organiziranost in učinkovitost strokovno-administrativnih služb, v tem okviru še posebej učinkovitost dela razvojnih služb (planiranje, načrtovanje) ter računalniške obdelave podatkov;
- kadrovska struktura, celovita problematika izobraževanja.

1.2.4 Ekonomski vidiki gospodarjenja z gozdovi v območju

Vrednostni prikaz obsega vlaganj v gozdove (enostavna in razširjena gozdnobiološka reprodukcija in gradnja cest, izražena v deležu vrednosti lesa in prikazana po virih sredstev v časovni seriji).

Ob zaključku analize stanja pri gospodarjenju z gozdovi v območju je treba v jedrnati obliki poudariti:

- temeljne potencialne možnosti za hitrejši razvoj pri gospodarjenju z gozdovi v območju (pozitivne dejavnike razvoja);

2. DRUŽBENOEKONOMSKE PREDPOSTAVKE RAZVOJA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V OBMOČJU

Z „vzročno-posledičnim“ načinom obravnave splošno družbenih, ekonomskih, socialnih, prostorskih in drugih dolgoročnih razvojnih usmeritev v prostoru gozdnogospodarskega območja ugotoviti, kakšne *zahteve* postavljajo za razvoj gospodarjenja z gozdovi v prihodnosti in kakšne *možnosti razvoja* mu nudijo.

2.0 Potrebe po lesu

Na podlagi razvojnih izhodišč drugih dejavnosti, zlasti lesnega gospodarstva in širše družbenopolitične skupnosti opredeliti gibanje potreb po lesu po količini in po strukturi tako za industrijsko predelavo kot za naravne (domače) potrebe.

2.1 Potrebe po splošno koristnih funkcijah gozdov

Grobo inventarizirati sedanje in utemeljiti prihodnje potrebe po splošnokoristnih (okoljetvornih in kulturno pogojenih) funkcijah gozda. Vsaj okvirno je te potrebe treba prikazati tudi količinsko (npr. s površinami, kjer so ali bodo določene funkcije nadporečno poudarjene). Pri tem je treba upoštevati stanja (npr. naravne danosti) in trende (npr. migracijske), ki vplivajo na zahteve po teh funkcijah.

Za vsako od obeh skupin splošnokoristnih funkcij podati okvirne opredelitve in razvojne napovedi (upoštevaje prostorski raspored in bioekološko stabilnost gozdov), za vsako funkcijo posebej pa utemeljiti potrebe upoštevaje njene značilnosti ter stanja in procese, ki vplivajo nanjo.

2.1.1 Okoljetvorne funkcije

- trajno varovalna funkcija (opredelitev po ekstremnosti rastišč – varovanje pred snežnimi plazovi in usadi, zemeljskimi plazovi in usadi, erozijo z vodo, vetrom, izpiranjem in padajočim kamenjem);
- začasno varovalna funkcija (opredelitev površin, na katerih gozd varuje prometno in energetska infrastrukturo, stavbe in druge gospodarske objekte);
- hidrološka funkcija (opredelitev pomena gozdov nasploh za uravnavanje vodnega odтока za kakovostno in količinsko ustrezno preskrbo s pitno in tehnološko vodo ter za zmanjševanje količine plavin);
- klimatska funkcija (opredelitev regionalnih učinkov – cirkulacija zraka, izboljšava klime urbanih naselij in negozdnega prostora; lokalni učinki: zaščita pred vetrom, povečava zračne turbulence, preprečevanje nastanka in otekanja hladnega zraka, zmanjševanje izhlapevanja);
- higiensko zdravstvena funkcija (opredelitev koristnih učinkov gozda na hrup, filtriranje imisij, žarčenja itd., mešanje zraka s povečano termiko in turbulenco, proizvodnjo kisika, vlažnost zraka itd.).

2.1.2 Kulturno pogojene funkcije

- turistično-rekreativna (opredelitev potreb po tej funkciji glede na prostorski razvoj /urbanizacija/, demografske karakteristike, mobilnost, izobrazbo in standard prebivalstva);
- poučno-raziskovalna (inventura objektov, namenjenih znanstveno-raziskovalnemu delu in seznanjanju javnosti z gozdom in gozdarstvom – s predvidenimi trendi);
- ljudsko-obrambna (opredelitev skladno s konceptom splošnega ljudskega odpora);
- estetska funkcija (opredelitev posameznih gozdnih površin ali sestojev, ki pri planiranju zaslužijo posebno pozornost zaradi svojih estetskih kvalitetev – kot znamenja ali elementi identitete v prostoru, izjemnih oblik, starosti, itd.);
- spomeniško-varstvena (opredelitev potreb po objektih, kjer gozd sam predstavlja naravno dediščino ali pa je del (ambient) kulturne dediščina – z nakazanimi trendi).

2.2. Položaj gozda v prostoru

Oceniti doseženo stopnjo gozdnatosti v gozdnogospodarskem območju in nadaljnja gibanja gozdnih površin. Tu bo treba odgovoriti zlasti na naslednja vprašanja:

- kje je gozd (zlasti nižinski) absolutno treba ohraniti;
- prikaz zahtev (želja) drugih dejavnosti za spremembo namembnosti gozdnih zemljišč;
- odnos do procesov zaraščanja z gozdom.

2.3. Širše družbenoekonomske spremembe in posledice za gospodarjenje z gozdovi v območju

Analizirati moramo, kakšen vpliv bo imel splošen družbeni razvoj za gospodarjenje z gozdovi. Pri tem so zlasti pomembne možnosti hitrejšega izkoriščanja naravnih potencialov za produkcijo lesa, možnosti zaposlovanja domačih kvalificiranih delavcev itd. Posebej je treba analizirati družbenoekonomske odnose na vasi, pričakovane spremembe in njihov vpliv na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi, kot npr.:

- povečan (zmanjšan) interes določenih kategorij gozdnih posestnikov za delo v gozdu;
- spremenjeno odvisnost od dohodkov in donosov iz gozdov, odvisno od možnosti, ki jih bo v ta namen dajalo kmetijstvo, industrija in zaposlitev v drugih dejavnostih.

Za dolgoročno planiranje potrebujemo grobo opredeljene *temeljne socioekonomske tipe zasebne gozdne posesti* v območju. Socioekonomski tip zasebne gozdne posesti je rezultanta (sinteza) delovanja različnih naravnih, socialnih in družbenoekonomskih dejavnikov. Socioekonomski tip zasebne gozdne posesti je kategorija, ki omogoča oblikovanje specifičnih dolgoročnih ciljev in strategij družbenoekonomske preobrazbe pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi. V socioekonomskem pogledu je zasebni sektor ne le v Sloveniji, ampak tudi znotraj vsakega gozdnogospodarskega območja zelo pester. Tej pestrosti bo treba izbrati *specifične dolgoročne cilje in strategije uveljavljanja sodobnih socialističnih proizvodnih odnosov*.

Posamezne socioekonomske tipe zasebne gozdne posesti v območju opredelimo kot specifične kategorije kompleksnega vzajemnega delovanja (variiranja) zlasti naslednjih dejavnikov:

- velikost gozdne posesti in njena prostorska zaokroženost oziroma razdrobljenost;
- tradicija pri gospodarjenju z gozdom;
- socialni status gozdnega posestnika (kmet, polkmet, nekmet);
- odvisnost od dohodkov in donosov iz gozda;

- navezanost na delo v gozdu ter opremljenost za to delo;
- razvitost kooperantskih odnosov;
- velikost in usmerjenost kmetijske posesti in njen pomen za socialno varnost gozdnega posestnika; ali ima kmetija naslednika;
- razvitost eventualnih dopolnilnih dejavnosti (kmečki turizem, obrt itd.);
- splošna razvitost prostora in s tem povezana možnost zaposlitve izven kmetijstva in gozdarstva;
- specifične tendence razvoja.

Različni naravni pogoji in še zlasti različni družbenoekonomski pogoji dajejo znotraj vsakega gozdnogospodarskega območja več specifičnih (značilnih) kombinacij delovanja prej naštetih dejavnikov – *različne socioekonomske* tipe zasebne gozdne posesti, ki jih je možno grobo tudi prostorsko prikazati.

Vsak socioekonomski tip zasebne gozdne posesti v območju je treba prostorsko grobo izdvojiti in opisati zanj značilno kombinacijo prej naštetih in eventualnih drugih dejavnikov.

Oceniti je treba tudi posledice, ki bodo zaradi družbenega razvoja nastale pri možnosti zaposlovanja v gozdarstvu.

3. DOLGOROČNI CILJI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Oblikovanje dolgoročnih ciljev je ena najpomembnejših nalog razvojne politike gospodarjenja z gozdovi (dolgoročni plan razvoja pri gospodarjenju z gozdovi). Dobro opredeljeni in realni cilji so primarnega pomena pri motiviranju, usmerjanju in organiziranju hitrejšega razvoja gospodarjenja z gozdovi, zato moramo njihovemu opredeljevanju posvetiti vsa pozornost.

Dolgoročne gozdnogospodarske cilje v območju definiramo kot realno možne učinke, ki jih bosta (naj bi jih) zagotavljala gozd in gozdno gospodarstvo za kritje prihodnjih družbenih potreb (po lesu, dohodku, socialni varnosti, splošnokoristnih funkcijah itd.) v konkretnem gozdnogospodarskem območju. Do realnih dolgoročnih ciljev pridemo lahko le s pomočjo sinteze:

- prihodnjih družbenih potreb in zahtev;
- gozdnogospodarskih možnosti.

Pri tem je nujen izostren pogled v prihodnost, tj. v dolgoročne potrebe družbe do gozda in gozdnega gospodarstva in v dolgoročne možnosti za razvoj gospodarjenja z gozdovi v konkretnem gozdnogospodarskem območju. Do tega bi se morali dokopati s pomočjo analiz, predvidenih v 1. in 2. poglavju.

Za uresničitev določene kombinacije gozdnogospodarskih ciljev (proizvodnje lesa, dohodek, gospodarska varnost, varovalni učinki, krajinsko-estetski učinki itd.) je potreben tem ciljem *ustrezno prilagojen sistem gozdnogospodarskih ukrepov* (gozdnogojitvenih, tehnoloških, organizacijskih, kadrovskih itd.).

Čim številnejši in pestrejši (raznolični) so cilji, ki jih pri gospodarjenju z gozdovi medsebojno kombiniramo, tembolj medsebojno usklajen mora biti sistem gozdnogospodarskih ukrepov (gozdnogojitvenih, tehnoloških, organizacijskih itd.) za njihovo skladno uresničitev.

Iz tega temeljnega načela se vidi velika usmerjevalna vloga ciljev (vodilo za izbor in medsebojno usklajitev najrazličnejših ukrepov pri gospodarjenju z gozdovi).

Iz tega načela sledi tudi, da je pestrejša (zahtevnejša) kombinacije gozdnogospodarskih ciljev možno realno uresničiti le v pogojih intenzivnega gospodarjenja z gozdovi. Visoka stopnja medsebojne usklajenosti različnih gozdnogospodarskih ukrepov je le drugi izraz (sinonim) za intenzivno gospodarjenje z gozdovi.

Pri gospodarjenju z gozdovi z najrazličnejšimi ukrepi odločilno posegamo v prostor nad 1/2 slovenskega ozemlja. Gospodarjenje na tem (gozdnatem) prostoru mora biti zato v obliki ciljev in ukrepov temeljito usklajeno s funkcijami, ki jih ima ta prostor pri varovanju in reprodukciji v celotnem slovenskem prostoru.

Da bi gozdnogospodarski cilji bili pravo vodilo za mobilizacijo strokovnih kadrov in delovnih kolektivov posameznih gozdnih gospodarstev za naloge v tem zahtevnem dolgoročnem razvojnem obdobju, morajo biti *oblikovani diferencirano*. V ta namen moramo prostor (gozdove) gozdnogospodarskega območja najprej grobo stratificirati v prostorske celote, ki so relativno homogene v pogledu *strukture prihodnjih družbenih potreb do gozda* (s tem razumemo tudi potrebe gozdnih posestnikov) in *gozdnogospodarskih možnosti*. V zasebnem sektorju predstavljajo te celote (stratume) temeljni *socioekonomski tipi zasebne gozdne posesti* v območju. Za vsak socioekonomski tip zasebne gozdne posesti so značilne posebne kombinacije gozdnogospodarskih ciljev ter specifične poti in sredstva za njegovo razvojno preobrazbo in uveljavitev družbenih smotrov. Kvalitetno preobrazbo gospodarjenja z zasebnimi gozdovi je možno motivirati le z diferenciranim pristopom, prilagojeno razmeram posameznih tipov zasebne gozdne posesti.

Tako oblikovani stratumi predstavljajo tudi v prostorskem pogledu zaokrožene kategorije gozdov z relativno enotno strukturo gozdnogospodarskih ukrepov. To je temeljna podlaga za diferencirano in selektivno razvojno politiko prihodnjega gospodarjenja z gozdovi v območju.

Za opredelitev dolgoročnih gozdnogospodarskih ciljev za posamezno *homogeno kategorijo gozdov (stratum) v območju* je treba:

- določiti vrste ciljev, ki pridejo v poštev skladno s konkretno strukturo dolgoročnih družbenih potreb v določeni kategoriji gozdov;
- določiti relativni pomen posameznih ciljev;
- prikazati in utemeljiti stvarne možnosti za posamezne cilje.

K enotnemu poimenovanju pri določitvi vrste ciljev naj služi naslednji pregled (katalog) gozdnogospodarskih ciljev, ki prihajajo v poštev za družbeni oziroma zasebni sektor in so porazdeljeni skladno s tremi glavnimi skupinami funkcij, t.j. proizvodnimi, okolje-tvornimi in kulturno pogojenimi funkcijami gozda:

Družbeni sektor

Proizvodne funkcije (cilji):

- Proizvodnja lesa
- Ekonomska učinkovitost (dohodek)
- Zaposlitev
- Gospodarska varnost
- Lov – divjad

Okoljetvorne funkcije (cilji):

- Varovalni učinki (trajno in začasno izpolnjevanje varovalne funkcije)
- Hidrološki učinki
- Klimatski učinki
- Higijensko-zdravstveni učinki

Kulturno pogojene funkcije (cilji):

- Oddih in rekreacija
- Izpolnjevanje poučno-raziskovalnih funkcij
- Izpolnjevanje obrambne funkcije
- Krajinsko-estetski učinki
- Izpolnjevanje spomeniško-varstvene funkcije

Zasebni sektor

Proizvodne funkcije (cilji):

- Blagovna proizvodnja lesa
- Proizvodnja lesa za domačo porabo
- Dohodek gozdnega posestnika
- Zaposlitev gozdnega posestnika v svojem gozdu (dopolnitev z delom v kmetijstvu)
- Organizirana zaposlitev gozdnega posestnika kot kooperanta
- Socialna varnost gozdnega posestnika
- Lov – divjad
- Stranski gozdni proizvodi (paša, stelja, plodovi, itd.)

Okoljetvorne funkcije (cilji):

- Varovalni učinki (trajno in začasno izpolnjevanje varovalne funkcije)
- Hidrološki učinki
- Klimatski učinki
- Higijensko-zdravstveni učinki

Kulturno pogojene funkcije (cilji):

- Oddih in rekreacija
- Izpolnjevanje poučno-raziskovalnih funkcij
- Izpolnjevanje obrambne funkcije
- Krajinsko-estetski učinki
- Izpolnjevanje spomeniško-varstvene funkcije.

Za določitev relativnega pomena (rangiranja) posameznih ciljev je možno uporabiti metodo intersektorskih parnih primerjav. Pri določanju relativnega pomena posameznih ciljev presojamo (tehtamo) hkrati pomen družbene potrebe, ki naj bi ji ustregli s tem ciljem, kakor tudi realne gozdnogospodarske možnosti za uresničitev tega cilja.

Z določitvijo relativnega pomena posameznih ciljev v konkretni kategoriji (stratumu) gozdov v območju bomo dobili pregled, na katerih ciljih bo težišče pri gospodarjenju z gozdovi v prihodnosti in katere cilje bo treba vzporedno s temi še vedno resno upoštevati. To je temeljno vodilo za izbiro usklajenega sistema *gozdno-gospodarskih ukrepov za dolgoročni razvoj* vsake od izdvojenih kategorij (stratuma) gozdov v območju.

Vsakega od gozdnogospodarskih ciljev je treba tudi kratko obrazložiti in utemeljiti predvsem s tem, kakšne so realne možnosti za ta cilj. Proizvodnjo lesa, npr. utemeljimo z možnostmi boljšega izkoriščanja rastiščnih in sestojnih potencialov itd.

Posamične cilje nato prikazati sintetično, in sicer:

- cilje pri proizvodnji lesa;
- cilje pri ohranitvi in krepitvi splošnokoristnih funkcij vseh gozdov;
- specifične cilje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi.

4. SMERI RAZVOJA (STRATEGIJE) GOSPODARJENJA Z GOZDOVI PO POSAMEZNIH DEJAVNOSTIH

Smeri (strategije) razvoja oblikujemo le za temeljna področja in dejavnosti pri gospodarjenju z gozdovi v območju. Kjer je potrebno, te strategije prikažemo tudi variantno. Zlasti v primeru zasebnega sektorja jih bo treba prikazati tudi specifično za posamezne socioekonomske tipe zasebne gozdne posesti.

4.0 Dolgoročna orientacija za razvoj gozdnih fondov in gojenja gozdov v območju

Grobo predstaviti ciljno stanje gozdov v območju (ločeno za družbeni in zasebni sektor v območju) in prikazati, v čem sedanje stanje gozdov odstopa od ciljnega stanja (po drevesni sestavi, bioekološki stabilnosti, razmerju razvojnih faz, višini lesnih zalog, kvalitetni zasnovi sestojev).

Po možnosti variantno je treba podati temeljne dolgoročne strategije usmerjanja razvoja gozdnih fondov v območju z gojenjem in varstvom gozdov, ločeno za družbeni in zasebni sektor. Dolgoročne usmeritve morajo vsebovati le temeljne poteze gojenja in varstva gozdov v območju, ki imajo dolgoročni značaj:

- usmeritve za popolnejše izkoriščanje rastiščnih potencialov;
- usmeritve za krepitev vrednostne zasnove sestojev in njihove bioekološke stabilnosti;
- usmeritve za stabilizacijo (uravnovešenje) razmerja površin sestojev po razvojnih fazah (stabilizacijo stanja v pogledu trajnosti) in boljše izkoriščanje sestojnih potencialov (proizvodnih zmogljivosti lesnih zalog sestojev v optimalni fazi);
- usmeritve, ki se nanašajo na sanacijo problematičnih kategorij gozdov v območju (npr. sestojev, kjer se suši jelka, poškodovanih gozdov po plinih itd.);
- usmeritve razvoja gozdov, ki nastajajo z zaraščanjem kmetijskih površin;
- usmeritve za dopolnilno proizvodnjo lesa v plantažah in v vrstnih nasadih ob rekah, potokih;
- prioritete (prednostni vrstni red) posameznih strategij pri dolgoročnem usmerjanju razvoja gozdov v območju;
- orientacija o etatu za družbeni in zasebni sektor v območju, ki rezultira iz oblikovanih dolgoročnih gozdnogojitvenih strategij;
- orientacija o obsegu gozdnogojitvenih in varstvenih del (enostavna + razširjena gozdno-biološka reprodukcija), ki rezultira iz oblikovanih dolgoročnih gozdnogojitvenih strategij.

Zelo koristen za končen proces odločanja je prikaz, kako se različne strategije dolgoročnega usmerjanja razvoja gozdnih fondov v območju (sektorju lastništva) kažejo v končnih posledicah, tj. v višini in strukturi etata ter v obsegu gozdnogojitvenih in varstvenih del.

4.1. Dolgoročna orientacija za razvoj tehnologije in humanizacije gozdnega dela

- Temeljne dolgoročne usmeritve za razvoj tehnologije na posameznih področjih pridobivanja gozdnih sortimentov, upoštevajoč terenske in sestojne razmere v območju, specifično oblikovane gozdnogospodarske cilje za posamezne kategorije (stratume) gozdov v območju in potrebe humanizacije delovnih procesov.
- Temeljne dolgoročne usmeritve za razvoj tehnologije pri gradnji in vzdrževanju cest, gradnji vlak.
- Temeljne dolgoročne usmeritve za razvoj organizacije dela v gozdu.
- Dolgoročne razvojne usmeritve za tehnologijo in organizacijo dela v gozdovih zasebnega sektorja morajo biti izdelane ustrezno razmeram in možnostim v posameznih tipičnih socioekonomskih tipih zasebne gozdne posesti v območju.

4.2. Dolgoročna orientacija pri gradnji prometnic

- Izhajati od večnamenskega značaja gozdnih prometnic v gozdu in gozdnati krajini. Upoštevati razvoj tehnologije spravila in prevoza lesa, obstoj in razvoj višinskih kmetij, turistične in rekreativne potrebe, zlasti razvoj kmečkega turizma v višinskih predelih, varstvo naravnega okolja ter gradnjo cest na manj razvitih območjih.
- Predvideti obseg in dinamiko gradnje cest in vlak v dolgoročnem obdobju do leta 2000.

4.3. Razvoj gospodarjenja z zasebnimi gozdovi

Na podlagi opredeljenih dolgoročnih gozdnogospodarskih ciljev in usmeritev razvoja družbenoekonomskih odnosov je treba za značilne socioekonomske tipe zasebne gozdne posesti konkretno opredeliti strokovne odločitve za vsebinsko preobrazbo gospodarjenja z zasebnimi gozdovi.

Opredeliti usmeritve za intenziviranje gospodarjenja v posameznih kategorijah zasebne gozdne posesti v gozdnogojitvenem, tehnološkem in organizacijskem pogledu. Usmeritve za razvoj oddelčnega gospodarjenja.

4.4. Dolgoročna orientacija za vrednostni obseg vlaganj v gozdove

Na podlagi opredeljene orientacije za obseg gozdnobioloških vlaganj in gradnjo gozdnih cest orientacijsko prikazati tudi vrednostni obseg vlaganj, izražen v relativnih razmerjih, npr. v deležu vrednosti lesa, ki ga bo treba nameniti za posamezna vlaganja v gozdove.

4.5. Razvoj družbenoekonomskih odnosov, samoupravne organiziranosti in celotne organizacijske strukture

4.5.0 Razvoj družbenoekonomskih odnosov

Krepitev temeljnih organizacij združenega dela in temeljnih organizacij kooperantov in njihovo medsebojno povezovanje in sodelovanje. Uveljavljanje območne gozdnogospodarske delovne organizacije in utrjevanje skupnih poslovnih funkcij v območju.

Smeri nadaljnega razvoja skupnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi (krepitev splošnodružbenih in poslovnih elementov skupnega gospodarjenja).

Povezovanje gozdarstva s porabniki lesa. Označiti smeri poslovnega in dohodkovnega povezovanja gozdarstva s porabniki lesa.

Razvoj družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih za gozdarstvo.

4.5.1 Razvoj samoupravne organiziranosti in funkcionalne organizacijske strukture pri gospodarjenju z gozdovi

- Smernice za samoupravno organiziranost na TOZD in TOK tako po površini kot po obsegu poslovanja, ki zagotavlja racionalnost poslovanja in uveljavljanje samoupravljanja.
- Smernice za oblikovanje revirjev skladno s predvideno stopnjo intenzivnosti gospodarjenja v posameznih kategorijah gozdov v območju.
- Smernice za oblikovanje takšne strukture strokovnih služb, ki omogoča uveljavljanje delovne ustvarjalnosti na vseh ravneh, zlasti pa uveljavljanje znanja v praksi gospodarjenja z gozdovi.

4.5.2 Oblikovanje informacijskega sistema

Zasnova informacijskega sistema v organizacijah združenega dela in povezovanje v enovit gozdarski informacijski sistem. Opredelitev elementov enovitega gozdarskega informacijskega sistema. Prioritete v razvijanju informacijskega sistema.

4.5.3 Oblikovanje dolgoročne kadrovske politike

Naloga dolgoročne kadrovske politike je na osnovi definiranih dolgoročnih ciljev in nalog pri gospodarjenju z gozdovi v območju dati smernice za oblikovanje takšne kadrovske strukture, ki bo sposobna organizirati in izpeljati razvojno preobrazbo gospodarjenja z gozdovi in uveljaviti prednost znanja.

Posebno pozornost je treba posvetiti:

- izobraževanju kadrov širokih profilov z visoko stopnjo fleksibilnosti in hitre prilagodljivosti za reševanje nalog in problemov, ki jih prinaša prihodnji razvoj;
- povečanju znanj vsem kategorijam zaposlenih in privzgojitvi trajne ustvarjalnosti dela (permanentno izobraževanje);
- povečanju družbene razgledanosti kadrov za delo v zasebnem sektorju, saj je reševanje zapletenih problemov pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi večkrat bolj družbeni kot ožje strokovni problem.

4.6. Raziskovalno delo kot sestavni del dolgoročne orientacije

Opredeliti poglobitve probleme, ki jih je treba razrešiti s pomočjo raziskovalnega dela (podrobneje je raziskovalno delo obdelano v dolgoročnem planu raziskovalne dejavnosti).

4.7 Orientacija za urejanje odnosov z drugimi uporabniki gozdnega prostora

Analiza mora prikazati, kje je porušeno naravno ravnovesje med rastlinskimi in živalskimi vrstami v gozdu in načrtovati usklajevanje odnosov med gozdom in divjadjo oziroma gozdarstvom in lovstvom.

Analiza naj da usmeritve za urejanje odnosov z drugimi uporabniki gozdnega prostora ter usmeritev za ravnanje ob nameravanih posegih v gozdove zaradi gradenj in podobno.

Možne smeri za odpravljanje problemov, ki nastajajo v družbenih gozdovih, s katerimi gospodarijo druge gospodarske organizacije (gozdovi SLP-2).

4.8 Orientacija za reševanje nekaterih specifičnih problemov slovenskih gozdov

V analizi posebej dati orientacijo za možne smeri razreševanja nekaterih specifičnih problemov slovenskih gozdov, ki se pojavljajo na posameznih območjih, kot npr. poškodbe gozdov zaradi emisij, divjadi in podobno, gozdovi na krasu, degradirani in malodonosni gozdovi.

B. SMERNICE ZA PRIPRAVO DOLGOROČNEGA PLANA

Smernice za pripravo dolgoročnega plana samoupravnih interesnih skupnosti za gozdarstvo opredeljujejo zlasti temeljne cilje dolgoročnega razvoja gospodarjenja z gozdovi, posebej še pri dejavnostih posebnega družbenega pomena. So globalna razvojna usmeritev za pripravo in usklajevanje dolgoročnega plana.

Smernice zlasti:

- opredeljujejo temeljne predpostavke za razvoj gospodarjenja z gozdovi, zlasti glede trajnosti gozdov in krepitve splošno koristnih funkcij gozdov, aktiviranje celotnega gozdnega potenciala, gibanja potreb po lesu in položaja gozda v prostoru;
- opredeljujejo temeljne pogoje, ki bodo opredeljevali možnosti razvoja gospodarjenja z gozdovi, zlasti glede na predvidene družbene spremembe (globalna družbena gibanja, razvoj tehnike in tehnologije in podobno);
- opredeljujejo temeljne cilje dolgoročnega razvoja gospodarjenja z gozdovi;
- dajejo splošne razvojne usmeritve po posameznih dejavnostih gozdarstva, predvsem v dejavnostih posebnega družbenega pomena;
- opredeljujejo globalne smeri ukrepanja za uresničevanje opredeljenih ciljev in temeljnih usmeritev dolgoročnega razvoja.

Smernice morajo upoštevati tudi osnovne usmeritve o dolgoročnem razvoju SR Slovenije oziroma ustreznih občin, smernice za pripravo dolgoročnega plana območnih skupnosti pa tudi smernice SIS za gozdarstvo SR Slovenije.

Smernice sprejmejo skupščine območnih in republiške skupnosti za gozdarstvo.

C. DOLGOROČNI PLAN

V dolgoročnem planu opredelimo koncept in strategijo razvoja gospodarjenja z gozdovi. Dolgoročni plan določa predvsem globalne (strateške) usmeritve in je podlaga za opredelitev in usklajeno reševanje nalog v srednjeročnih planih.

Okvirna vsebina dolgoročnega plana gospodarjenja z gozdovi je lahko smiselno enaka kot je predlagano za 3. in 4. poglavje Analize dolgoročnih razvojnih možnosti tako, da predvsem poudarimo skupne interese in cilje, ki so pomembni za dolgoročni razvoj gospodarjenja z gozdovi in določimo razvojno politiko na posameznih področjih (dejavnostih) gozdarstva.

Dolgoročni plan mora biti usklajen s smernicami za pripravo dolgoročnega plana, pa tudi z dolgoročnimi plani drugih nosilcev, zlasti z dolgoročnimi plani družbenopolitičnih skupnosti v posameznih gozdnogospodarskih območjih oziroma dolgoročnim planom SR Slovenije.

POVZETEK

PRISPEVEK K METODOLOGIJI DOLGOROČNEGA PLANIRANJA V GOZDARSTVU

Priprava dolgoročnega plana vključuje naslednje faze:

- organizacijsko-pripravljalna dela,
- pripravo strokovnih in drugih podlag,
- pripravo analize dolgoročnih razvojnih možnosti,
- pripravo predloga in sprejem smernic za pripravo dolgoročnega plana,
- pripravo dolgoročnega plana.

Analiza dolgoročnih razvojnih možnosti je strokovna podlaga za pripravo dolgoročnega plana. Zajeti mora predvsem:

- zahteve (potrebe) in pogoje (možnosti, prednosti) za dolgoročni razvoj gospodarjenja z gozdovi z vidika dolgoročnih usmeritev celotnega družbenoekonomskega razvoja v prostoru,
- doseženi razvoj in doseženo stanje pri gospodarjenju z gozdovi s prikazom temeljnih potencialnih možnosti razvoja (pospeševalnih dejavnikov razvoja) in opredelitvijo ključnih problemov, relevantnih z dolgoročnega vidika,
- cilje in omejitve dolgoročnega razvoja gospodarjenja z gozdovi,
- variante možnega dolgoročnega razvoja in ukrepe za njihovo realizacijo ter predvidene učinke oziroma posledice posameznih variant,
- zasnovo izhodišč in usmeritev za pripravo smernice za dolgoročni plan.

Smernice za pripravo dolgoročnega plana razvoja gospodarjenja z gozdovi opredeljujejo zlasti temeljne cilje dolgoročnega razvoja gospodarjenja z gozdovi, posebej še pri dejavnostih posebnega družbenega pomena. So globalna razvojna usmeritev za pripravo in usklajevanje dolgoročnega plana.

Koncept in strategija razvoja gospodarjenja z gozdovi sta opredeljena nato v dolgoročnem planu. Dolgoročni plan določa predvsem strateške usmeritve in je podlaga za opredelitev in usklajeno reševanje nalog v srednjeročnih planih.

ZUSAMMENFASSUNG

BETRAG ZUR METHODOLOGIE LANGFRISTIGER FORSTWIRTSCHAFTLICHER PLANUNG.

Vorbereitung der langfristigen forstwirtschaftlichen Planung umfasst folgende Arbeiter:

- organisatorische Vorbereitung
- Ausarbeiten von fachlichen und anderen Grundlagen
- Analyse langfristiger Entwicklungsmöglichkeiten
- Vorbereitung und Annahme von Richtlinien der langfristigen Planung
- Ausarbeiten der Inagfristigen Plans.

Die Analyse langfristiger Entwicklungsmöglichkeiten ist die Grundlage der langfristigen Planung und soll folgendes erfassen:

- Forderungen und Bedingungen der langfristigen forstwirtschaftlichen Entwicklung in Rahmen der gesamten gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Entwicklung in einem gegebenen Raum.*
- Den bisher erreichten Stand der Forstwirtschaft und die weiteren Entwicklungsmöglichkeiten, Bestimmung der in der langfristigen Entwicklung erscheinenden Grundprobleme.*
- Ziele und Grenzen der langfristigen Entwicklung.*
- Verschiedenen Varianten der möglichen langfristigen Entwicklung, ihre Bewertung und Massnahmen zu ihrer Verwirklichung.*
- Ausgangslage für Schaffung von Richtlinien für die langfristige Planung.*

Durch Richtlinien für die langfristige forstwirtschaftliche Planung werden grundlegende Ziele langfristiger Entwicklung, vor allem in den Bereichen von besonderer gesellschaftlichen Bedeutung festgelegt.

Auf diesen Grundlagen wird der langfristige Forstwirtschaftliche Plan geformt.

Im langfristigen forstwirtschaftlichen Plan werden Konzepte und Strategien der langfristigen Entwicklung festgelegt, die auch eine Grundlage für Ausführung von mittelfristigen Plänen sind.

Übersetzung: M. Zupančič

LITERATURA

- 1. BRIŠKI, A., in sod., Pripomoček za pripravo dolgoročnih planskih aktov v občinah, Informativni bilten 17, 1983, 7.*
- 2. KARDELJ, E., O sistemu samoupravnega planiranja, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1977.*
- 3. KARDELJ, E., Svobodno združeno delo, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1978.*
- 4. MAJER, B., Teoretični vidiki družbenega planiranja, v zborniku Usmerjanje družbenega razvoja, Ljubljana, Dopisna delavska univerza Univerzum, 1981.*
- 5. SIROTKOVIČ, J., Planiranje u sistemu samoupravljanja, Zagreb, Informator, 1966.*
- 6. STOJANOVIĆ, R., Planiranje u samoupravnom društvu, Beograd, Savremena administracija, 1976.*
- 7. Zakon o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije, Ur. l. SFRJ, št. 6-46/76.*
- 8. Zakon o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije, Ur. l. SRS, št. 1-4/80.*
- 9. Odlok o pripravi in sprejetju dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986 do 1995 oziroma za določena področja tudi do leta 2000, Ur. l. SRS, št. 17/78, 20/80 in 26/83.*

Oxf. 231:232.4:236:181.36:174.7

Picea abies: 187 *Piceetum Subalpinum* (497.12 Pokljuka)
smreka, naravno mladje, zasajeno mladje

HORVAT-MAROLT, Sonja, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

KAKOVOST SMREKOVEGA MLADJA V SUBALPSKEM SMREKOVEM GOZDU JULJSKIH ALP

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 5–6
slov, nem, 66 ref, 28 sl, 29 tab

Kakovost smrekovega naravnega mladja v subalpskem smrekovem gozdu na Pokljuki je bistveno boljša od kakovosti zasajenega smrekovega mladja. Vzrok je predvsem v različni štartni zasnovi in mikrorastiščnih razmerah. Z ustreznimi ukrepi je možno povečati tudi kakovost zasajenega smrekovega mladja.

Avtorjev izvleček

Oxf. 56:547/548:613:624:221.9

produktivnost rastišča, pomlajevanje gozda, prirastoslovje, načrtovanje, proizvodna doba

KOTAR, Marjan, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

PRIRASTOSLOVNE OSNOVE KOT PRIPOMOČEK PRI NAČRTOVANJU GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 83–102
slov, nem, 9 ref, 1 sl

Z razvojem gospodarjenja z gozdovi potrebujemo nove kazalce rastiščnih razmer razvoja in rasti ustrojev. Ti morajo biti takšni, da so uporabni v praksi. Kazalce, ki jih lahko ugotovimo le z obsežnim raziskovalnim delom, nadomestimo z lažje določljivimi, ki so s prvimi v tesni korelacijski povezavi.

Avtorjev izvleček

Oxf.: 181.36:181.51:229.9:233.231.49:176.1

Fraxinus ornus L., *Ostrya carpinifolia* Scop. (497.12 Primorje)
vegetativni poganjki, regeneracija gozda, devastirano rastišče, subaridno podnebje, panjevski gozd

ABDUL-HADI, Asim, Horticulture and Forestry Organization, Forestry Department,
Baghdad – Alzufranya, Iraq

ZUPANČIČ, Marjan, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 2
Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo

STRATEGIJA ŽIVLJENJA LISTAVSKIH DREVESNIH VRST NA ZELO SUHEM RASTIŠČU GLEDE NA NJIHOV KORENINSKI SISTEM

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 65–81
slov, angl, 12 ref, 7 graf, 1 sl

Raziskovalni smo strategijo življenja z analizami korenin in poganjkov belega jesena (*Fraxinus ornus* L.) in črnega gabra (*Ostrya carpinifolia* Scop.) na zelo suhem in toplim rastišču v submediteranski Sloveniji. Korenine v mladosti rastejo zelo intenzivno. Pri težavnih rastiščnih pogojih odmro mnoge korenine in namesto njih zrastejo nove. Nadzemni del rastline se razvija mnogo manj intenzivno kot koreninski sistem. Koreninska biomasa je investicija, ki omogoča rastlini v težkih razmerah regeneracijo in preživetje z vegetativnimi poganjki.

Avtorjev izvleček

Oxf. 963(947.12)

gospodarjenje z gozdovi, dolgoročno načrtovanje

GAŠPERŠIČ, Franc, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani.

WINKLER, Iztok, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniške fakultete Univerze E. Kardelja v Ljubljani.

PRISPEVEK K METODOLOGIJI DOLGOROČNEGA PLANIRANJA V GOZDARSTVU

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 103–122
slov, angl, 9 ref

Študija je prispevek k razčlenitvi dolgoročnih planskih dokumentov za področje gozdarstva. Podrobneje razčlenjuje zlasti pristop in analizo dolgoročnih razvojnih možnosti gospodarjenja z gozdovi kot strokovne podlage za pripravo dolgoročnega plana.

Avtorjev izvleček

Oxf.: 181.36:181.51:229.9:233:231.49:176.1

Fraxinus ornus L., *Ostrya carpinifolia* Scop. (497.12 Primorje)

vegetative sprouting, forest regeneration, waste land, subarid climate, coppice

ABDUL-HADI, Asim, Horticulture and Forestry Organization, Forestry Department
Baghdad – Alzuufranya, Iraq

ZUPANČIČ, Marjan, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 2
Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo

LIFE STRATEGIES OF BROADLEAVED TREE SPECIES ON EXTREME SITES
WITH RESPECT TO THEIR ROOT SYSTEM

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 65–81
sn, en, 12 ref, 7 graf, 1 fig

The problems of life strategies in semi-arid sites have been studied by analysing root and shoot growth of *Fraxinus Ornus* L. and *Ostrya carpinifolia* Scop. growing on extremely dry and warm scree site in submediterranean Slovenia. There is an intensive root-growth in the young-growth stage. In the difficult site conditions many roots die back and are replaced by new ones. The growth of the above-ground part is much less intensive than that of the root-system. The root biomass is an investment to the site which enables the tree to regenerate and survive by vegetative sprouting under very difficult conditions.

Author's abstract

Oxf. 231:232.4:236:181.36:174.7

Picea abies: 187 *Piceetum subalpinum* (497.12 Pokljuka)

Picea abies (L.) Karst, Natural Regeneration, Plantation

HORVAT-MAROLT, Sonja, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

THE QUALITY OF SPRUCE REGENERATION IN SUBALPINE SPRUCE FOREST
OF JULIAN ALP

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 5–64
sn, de, 66 ref, 28 fig, 9 tab

The quality of the natural spruce regeneration in subalpine spruce forest of Pokljuka is substantially better than the quality of the planted spruce regeneration – due to the origin and different microsite conditions in which both kinds of regeneration originate. The quality of the planted spruce regeneration can be approved by appropriate measures.

Author's abstract

Oxf. 963(947.12)

Forest management, long-term planning

GAŠPERSIČ, Franc, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

WINKLER, Iztok, YU, 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

CONTRIBUTION TO THE METHODOLOGY OF LONG-TERM PLANNING
IN FORESTRY

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 103–122
sn, en, 9 ref

The study is a contribution to the analysis of long-term planning documents in the field of forestry. It deals in detail especially with the approach of and the contents of the analysis of long-term development possibilities of forest management as a professional basis for preparation of a long-term plan.

Transtalio P. Ambrožič

Oxf. 56:547/548:613:624:221.9

site productivity, Forest regeneration, Increment, Planning, Rotation

KOTAR, Marjan, YU 61000 Ljubljana, Večna pot 83
VTOZD za gozdarstvo, Biotehniška fakulteta Univerze E. Kardelja v Ljubljani

INCREMENT ANALYSIS AS AN EXPEDIENT FOR THE FOREST
MANAGEMENT PLANNING

Zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 24, 1984, 83–102
sn, de, 9 ref, 1 fig

Along with the progressing forest management new site indexes are becoming necessary. They have to be applicable in the practice. Indexes determinable only by research are replaceable by others more easily obtained, but strongly correlated.

Author's abstract